

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Sakarya University Faculty of Theology

ISSN: 2146-9806 | e-ISSN: 1304-6535

Cilt/Volume: 22, Sayı/Issue: 42, Yıl/Year: 2020 (Aralık/December)

Joshua Berman. *Ani Maamin: Biblical Criticism, Historical Truth and the Thirteen Principles of Faith*. New Milford: Maggid Books, 2020, xxx+334 s.

Değerlendiren/Reviewed by

Muhammed Ali Bağır

Dr. Öğretim Üyesi, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Ana Bilim Dalı - Dr., Sakarya University Faculty of Theology, Department of History of Religions

malibagir@sakarya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-9700-8417>

Makale Bilgisi – Article Information

Makale Türü/Article Type: Kitap Değerlendirmesi/Book Review

Geliş Tarihi/Date Received: 23/09/2020

Kabul Tarihi/Date Accepted: 06/10/2020

Yayın Tarihi/Date Published: 15/12/2020

İntihal: Bu makale, *iThenticate* yazılımı ile taranmış ve intihal tespit edilmemiştir.
Plagiarism: This article has been scanned by *iThenticate* and no plagiarism detected.

Copyright © Published by Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi – Sakarya University Faculty of Theology, Sakarya/Turkey.

Joshua Berman. *Ani Maamin: Biblical Criticism, Historical Truth and the Thirteen Principles of Faith*. New Milford: Maggid Books, 2020, xxx+334 s.

Rönesans ve Reform hareketleri sonrasında, on yedinci yüzyıl ve devamında Batı dünyasında Yahudi ve Hıristiyan kutsal kitaplarını bilimsel ölçütler çerçevesinde anlamak için yapılan çabalar, en genel anlamıyla Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi (Biblical Criticism) olarak adlandırılabilir. Bu çalışmalar başta Tevrat ve İnciller olmak üzere hem Eski Ahit hem de Yeni Ahit metinleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Eski Ahit üzerine uzun süredir yapılan bu akademik araştırmalar, Ortodoks Yahudileri cevaplanması zor bazı sorularla karşı karşıya bırakmıştır: Tevrat'ta geçen Nuh Tufanı ve Mısır'dan Çıkış gibi çeşitli hadiseler gerçekten tarihsel olarak yaşanmış hadiseler midir? Tevrat'ın değişik bölümlerinde yer alan çeşitli anlatımlar ve hukukî kaideler arasındaki farklılıklar nasıl görülmelidir? Metinler arasındaki anlatım tutarsızlıkları nasıl izah edilmelidir? Geleneksel olarak Musa'ya verildiğine inanılan Tevrat'ta Musa sonrasına ait bilgilerin bulunması nasıl anlaşılmalıdır? Sadece birkaç tanesini saydığım bu “meydan okuma”lara karşı Rabbi Dr. Joshua Berman¹ daha önce yazdığı *Created Equal: How the Bible Broke with Ancient Political Thought* (New York: Oxford University Press, 2008) ve *Inconsistency in the Torah: Ancient Literary Convention and the Limits of Source Criticism* (New York: Oxford University Press, 2017) adlı eserleriyle ve çeşitli dergilerde ve internet sitelerinde yayımladığı makaleleriyle² Ortodoks bir Yahudi'nin nasıl bir tavır sergilemesi gerektiğini ortaya koymuştur.

İncelemesini yapacağım Berman'ın *Ani Maamin: Biblical Criticism, Historical Truth and the Thirteen Principles of Faith* adlı eseri, çoğunlukla yukarıda belirttiğim çalışmalarından derlenmiş bir giriş, iki ana bölümde toplamda on bir makale ve bir sonuçtan oluşmaktadır. Antik Yakın Doğu çalışmalarına ve Rabbânî Yahudilik kaynaklarına olan vukûfiyetini göstermek suretiyle, Eski

1 İsrail'de Bar-Ilan Üniversitesi Yahudi Çalışmaları Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışan Prof. Dr. Joshua Berman (d. 1964), İsrail Başbakanlığı tarafından resmî olarak tanınan Ortodoks bir Rabbi'dir. Princeton Üniversitesi ve Kudüs yakınlarındaki Yeshivat Har Etzion adlı Ortodoks eğitim kurumundan mezun oldu. Ortodoks Yahudiliğin Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi ve kaynak eleştirisine yaklaşımlarıyla ilgili çalışmalarınıyla bilinmektedir.

2 *Torah Musings* sitesinde (<https://www.torahmusings.com/2013/09/kippah-and-gown-i/>, erişim tarihi 25.08.2020) “*Rethinking Orthodoxy and Biblical Criticism*” adıyla sekiz ayrı makale; *Mosaic* dergisindeki “*Was There an Exodus*” (<https://mosaicmagazine.com/essay/history-ideas/2015/03/was-there-an-exodus/>, erişim tarihi 25.08.2020) ve “*What Is This Thing Called Law?*” (<https://mosaicmagazine.com/essay/uncategorized/2013/12/what-is-this-thing-called-law/>, erişim tarihi 25.08.2020) yazıları; *Aish HaTorah* sitesinde “*How the Torah Revolutionized Political Thought*” (<https://www.aish.com/sp/ph/How-the-Torah-Revolutionized-Political-Thought.html>, erişim tarihi 25.08.2020) başlığıyla yayımlanan yazı ve *Modern Judaism* dergisindeki makalesi (“*Orthodox Rabbinic Exception to the Thirteen Principles of Faith: The Dynamics of Boundary Permeability*”, *Modern Judaism* 39/2 (2019), 161-183).

Ahit metinleri hakkında Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi bağlamında yapılan tartışmalara yeni ve farklı bir bakış açısıyla yaklaşır. Bilhassa Tevrat'la ilgili bu akademik meydan okumalara karşı -Ortodoks Yahudilik zâviyesinden- kendi cevaplarını ortaya koyar. Yazarın en önemli tezi, aslında Tevrat'ın antik dönemlere ait bir metin olduğu, dolayısıyla doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için mutlaka antik Yakın Doğu medeniyetleri ve gelenekleri bağlamında okunması gerektirir. Berman eserin girişinde, her ne kadar Ortodoks Yahudi dünyası Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi'nin meydan okumalarıyla geçmişe nazaran günümüzde daha fazla ilgilenirse de bunun hâlâ yetersiz olduğunu ısrarla belirtir. Bu eserin aslında böyle bir ihtiyacı doldurmak için hazırlanan geniş boyutlu ilk kitap³ olduğunu söyleyen Berman'a göre Ortodoks Yahudi dünyası bu meydan okumalara kitap, makale ya da internet yazıları yoluyla yeterince ve etraflıca cevap verememiştir. Yetersizliğin bir diğer yönünde, akademik çevrelerin ileri sürdüğü teorilerin bazı Ortodoks çevrelerce nihâi hakikat olarak görülmesi durumu vardır. Berman, Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi'nin bulgularının hakikat namına kabul edilip yine hakikat namına bunlara herhangi bir itirazın çıkmamasını doğru bulmaz. Yazar, akademik çevrelerde bile herkesin ittifakla kabul ettiği nihâi neticelerin ya da bir metodolojinin bulunmadığını savunur. Ortodoks Yahudi dünyasının bu konuda yetersiz olduğu hususuyla ilgili belirttiği bir diğer nokta ise dikkate şayandır: "Aslında Ortodoks Yahudi dünyası, Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi ile istemsizce karşılaşmıştır". Özellikle Mişna Avot 2/14'teki "bir heretiğe nasıl karşılık vereceğini öğren" emri gereğince, yapılan bu tür bilimsel araştırmalarla savunmacı bir tutumla mücadele etmiştir. Ancak Berman bu noktada Ortodoks Yahudi dünyasına, savunmacı bir tutum takınmak yerine antik dönem Yakın Doğu medeniyetleriyle ilgili yapılan çalışmaların desteklenmesi ve bu tür çalışmaların Tevrat'ı anlamada kullanılması çağrısında bulunur. Çünkü Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi'nin ortaya koyduğu son derece etkili bazı bulgulara cevap verebilmek için meseleye bu bağlamda yaklaşma zorunluluğu vardır. Ortodoks Yahudilik içinde yetmiş saygın bir Rabbi'nin bu çağrısının çok önemli olduğunu ve ilerleyen dönemlerde Tevrat'ı anlama noktasında bu bağlamı dikkate alan çalışmaların yapılacağını düşünüyorum. Zaten, Berman Tevrat'ı bu bağlamda okuyup anlamının geleneksel Yahudilik öğretilerine de aykırı bir durum olmadığını Ortodoks Yahudiliğin önemli simâlarından örnekler vererek ortaya

3 Bazı bölümleri bu konuya ayrılmış olan eserler arasında Hava Tirosh-Samuelsun ve Aaron W. Hughes (ed.), *Tamar Ross Constructing Faith* (Leiden, Boston: Brill, 2016); Ephraim Chammiel, *The Middle Way The Emergence of Modern-Religious Trends in Nineteenth-Century Judaism Responses to Modernity in the Philosophy of Z. H. Chajes, S. R. Hirsch and S. D. Luzzatto*, çev. Jeffrey Green (Brighton, Massachusetts: Academic Studies Press, 2014), Cilt 1 ve Yaacov Shavit ve Mordechai Eran, *The Hebrew Bible Reborn: From Holy Scripture to the Book of Books: A History of Biblical Culture and the Battles over the Bible in Modern Judaism*, çev. Chaya Naor (Berlin: De Gruyter, 2007) gösterilebilir.

koyar. Tam da bu noktada, Tevrat'ın yetmiş yorum şekli olduğuna dair mid-raşik literatürde yer alan görüşe değinerek, kendi tezi olan Tevrat'ın antik Yakın Doğu metinleri bağlamında yorumlanmasının da bunlardan biri olabileceğini ileri sürer. Bu sayede, kitap boyunca savunduğu tezini aslında kendisinin de içinde bulunduğu Ortodoks Yahudi dünyasına ait bir kaynağa dayandırmış olur.

“The Tanakh in Historical Context” başlığı taşıyan birinci bölümde, Kitâb-ı Mukaddes Eleştirisi çalışmalarının, bilhassa on dokuzuncu yüzyılda şekillenen ve günümüzde de devam eden kaynak eleştirisi araştırmalarının aslında birçok sorunlu noktasının olduğunu, çeşitli akademik deliller sunarak savunur. Örneğin, Tesniye ile Tevrat'ın ilk dört kitabı arasındaki anlatım tutarsızlıklarını ele aldığı dördüncü makalede, kaynak eleştirisinin bu tutarsızlıklardan yola çıkarak Tevrat'ın farklı dönemlerde kaleme alınmış eserlerin bir araya getirilmesiyle oluştuğuna yönelik tezini eleştirir. Tesniye açısından bu teorinin geçersizliğini altı önemli delille ortaya koymaya çalışır. Beşinci makalede ele aldığı Tufan hadisesinde de yine kaynak eleştirisinin görüşlerini (örneğin, Tekvin 6-9 arasındaki Tufan metinlerinin farklı dönemlerde yazılmış Yahvist ve Kohenler kaynaklarına dayandığı ve bunların sonraki dönemlerde bir redaktör tarafından bir araya getirildiği gibi) sekiz ana başlıkta eleştirir. Tesniye’de geçen hukukî kaideler ile Tevrat'ın ilk dört kitabında yer alan hukukî kaideler arasındaki tutarsızlıkları incelediği altıncı makalede, kaynak eleştirisinin Tevrat'ta farklı dönemlerde yazılmış dört ana hukukî metnin (Covenant Code, Priestly Code, Holiness Code ve Deuteronomic Code) yer aldığına yönelik görüşünü kesinlikle reddeder ve altı delille bu görüşün yanlışlığını ileri sürer. Berman, kaynak eleştirisine yönelik bu eleştirilerini mümkün olduğunca akademik bir bakış açısıyla ortaya koyar. Bu eleştirilerin bir kısmı oldukça dikkat çekicidir. Örneğin, Tufan hadisesiyle ilgili eleştirilerinden biri şudur: Kaynak eleştirisi, Tufan hadisesinin anlatıldığı Tekvin 6-9 metinlerini Yahvist ve Kohenler metni olarak ikiye böler. Ancak bu durum, her bir kaynak kendi içinde okunduğunda mantıksal olmayan bir dizilişin ortaya çıkmasına sebebiyet verecektir. Ayrıca, bu bağlamda Tekvin'deki Tufan anlatımıyla Gılgamış Destanı arasında on yedi nokta üzerinden bir karşılaştırma yaparak olay örgüleri açısından büyük bir benzerlik olduğunu ortaya koyar. Ancak Tekvin'deki bu anlatım kaynak eleştirisinin yaptığı gibi farklı iki kaynağa (Yahvist ve Kohenler) bölünecek olursa bu benzerlik sağlanamayacaktır. Yine bu benzerlik, kaynak eleştirisine göre bu farklı metinleri birleştiren redaktör sayesinde olmuştur. Ancak Berman, Gılgamış Destanı ile Tevrat'taki Tufan hadisesi arasındaki on yedi benzerliğin redaktöre bağlanmasının pek de mümkün olamayacağını savunur. Buna göre, kaynak eleştirisi Eski Ahit'teki tutarsızlıkları anlamada bize yardımcı olamıyor ise bu tutarsız görünen hususlar nasıl anlaşılmalıdır? İşte Berman kitabın bu bölümünde çeşitli örnekler üzerinden giderek Eski Ahit metinlerinin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi

için antik dönem Yakın Doğu medeniyetlerine ait edebî gelenekler dikkate alınarak bir inceleme yapılmasının gerekliliği üzerinde durur. İlk olarak, savunduğu bu tezin aslında Rabbânî Yahudilik geleneğinde yer aldığını ileri sürer. Maimonides (1135-1204), Nahmanides (1194-1270) ve Gersonides (1288-1344) gibi önemli simâlardan örnekler vererek tezinin Ortodoks Yahudilik açısından sağlam bir temele dayandığını gösterir. Örneğin, Gersonides'in Çıkış'la ilgili tefsirinden çarpıcı bir noktaya dikkat çeker: Toplanma Çadırı'nın yapılmasıyla ilgili Çıkış kitabının ortalarında oldukça detaylı bilgi verilir. Aynı bilgiler, Çıkış kitabının son iki bölümünde tekrar geçer. Bu durumu anlamaya/anlamlandırmaya çalışan Gersonides, Tevrat'ın verildiği dönemde hadiseleri tekrar detaylarıyla anlatmanın bir gelenek olabileceğini, Tevrat'ın da o dönemde geçerli olan bir geleneğe uyarak tekrarlı bir anlatım yapmış olabileceğini düşünür. Dolayısıyla Gersonides, Tevrat'ın, muhataplarıyla antik Yakın Doğu geleneklerini dikkate alarak iletişim kurduğunu savunur. Berman, ileri sürdüğü tezini kaynak eleştirisine konu olan çeşitli Tevrat anlatımları üzerinde uygulayarak örneklerle ispatlamaya çalışır. Örneğin, Çıkış hadisesini ele aldığı üçüncü makalede, bu hadisenin tarihsel olarak gerçekten yaşanmış olduğunu antik Mısır kaynakları ışığında kanıtlamaya, dolayısıyla Tevrat'ın aslında hakikati aktardığını ortaya koymaya çalışır. Bu bağlamda, Firavun II. Ramses'in MÖ 1274'te Hititlere karşı kazandığı Kadeş Savaşı anısına yazdırdığı kitabelere dikkati çeker. Bu kitabelerde yer alan bir rölyefte Firavun'un "Krallık Çadırı" resmedilmiştir. Bu, İsrailoğulları'nın "Toplanma Çadırı"na çok benzemektedir. Berman, bunun Çıkış 25-27'de anlatılan Toplanma Çadırı'nın kaynağı olabileceğinden bahseder. Yine, Kadeş Yazıtları'nda yer alan Kadeş Şiiri ile Çıkış 14-15'te anlatılan denizin yarılması hadisesi arasındaki benzerlikleri ortaya koyar. Yazar, verdiği bu örneklerin İsrailoğulları'nın Mısır'da belli bir vakit geçirdiklerinin, dolayısıyla Çıkış hadisesinin gerçekten yaşandığının bir kanıtı olduğunu dile getirir. Berman, bir diğer çarpıcı örneği de altıncı makalesinde verir. Tesniye ile Tevrat'ın ilk dört kitabında yer alan hukukî kaideler arasındaki tutarsızlıkları anlayabilmek için öncelikle günümüz dünyasıyla antik dünya arasındaki "hukuk" kavramına olan yaklaşımın farklılığı üzerinde durur. Örfî hukuk (common law) ile yazılı hukuk (statutory law) kavramlarına dikkat çekerek, modern dünyanın yazılı hukuka aşına olduğunu, hâlbuki Tevrat'ın örf ve adetlerin ön plana çıktığı ve içtihadî bir nitelikte olan örfî hukuk anlayışına daha yakın olduğunu ileri sürer. Tevrat hükümlerinin belirli bir amaç için düzenlenmiş, çeşitli durumlara göre verilmiş hükümler olduğunu ileri sürer. Berman, günümüzde Yahudi fıkhnın değişime karşı oldukça dirençli ve karşıt bir yapısının olmasına rağmen Eski Ahit'in oluşum dönemlerinde hukukî metinlerin değişime ve farklı yorumlamalara daha esnek bir şekilde yaklaşıldığını iddia eder. Hukukî metinleri yorumlamayla ilgili zaman içinde gerçekleşen bu değişimi,

yine Ortodoks Yahudiliğin önemli isimlerinden verdiği örneklerle çarpıcı bir şekilde gösterir.

“Appreciating Principles of Faith and the Principle of Torah from Heaven” başlığını taşıyan ikinci bölüm, Ortodoks Yahudiliğin *en* merkezî noktasında bulunan Tevrat hakkındadır. Berman bu bölümde, Tevrat (Tora/ha-Tora) lafzıyla neyin kastedildiği, Tevrat’ın Tanrı katından oluşu ve tamamının Musa’ya indirilip indirilmediği gibi konular üzerinde yoğunlaşırken, yine klasik kaynaklara başvurur. Sekizinci makalede, Maimonides’in on ikinci yüzyılda On Üç İman İlkesi’ni yazmasına kadar Talmud kaynaklarında Tevrat’ın kökeniyle ilgili tartışmaları bize aktaran Berman, netice olarak bu kaynaklarda “Tevrat metninin Tanrı katından olduğuna” dair bir inancın yer aldığını ancak tamamının Tanrı tarafından Musa’ya yazdırıldığına dair temel bir inancın bulunmadığını ortaya koyar. Berman’ın bu noktada üzerinde durduğu asıl husus, metinler dikkatli okunacak olursa rabbânî geleneğin sistematik bir temel inanç belirleme çabasında olmadığı hususudur. Geleneksel inanca karşı ne zaman bir meydan okuma ortaya çıksa, bu farklı ve özel durumdan dolayı rabbânî âlimler inançla ilgili bazı belirlemeler yapmışlardır. Berman, Orta Çağ’da Rabbi Saadia Gaon (ö. 942) ve Kayrevanlı Rabbi Hanel b. Huşiel’in (ö. 1055) iman ilkeleriyle ilgili belirlemelerinde Tevrat’ın kökeni ve Musa’ya aidiyeti konusuna değinmediklerini belirtir. Ancak, İbn Hazm’ın (ö. 1064) Tevrat’a yönelik keskin ve sert ifadeleri sonrasında Yahudi âlimler Tevrat’ın kökeni ve Musa’ya aidiyeti konusuna daha fazla eğilmeye ve bu hususta daha belirleyici ilkeler koymaya başlamışlardır.⁴ Bunun ilk örneğini de Karaî Yahuda Hadassi, 1149 yılında *Eşkol ha-Kofer* adlı eserinde Tevrat’ın her bir kelimesinin aktarılmasında Musa’ya özel bir rol vermek suretiyle göstermiştir. Özellikle İbn Hazm’ın Tevrat’ın tahrifi iddialarına karşı Rabbânî Yahudilik içinden Maimonides’in reaksiyonunu dokuzuncu makalesinde ele alır. Onun ilk olarak *Şerhu’l-Mişna* adlı eserinde daha önceden herhangi bir Rabbânî Yahudilik kaynağında belirtilmediği ölçüde “Tevrat’ın her bir kelimesinin Tanrı tarafından Musa’ya verildiği”ne ilişkin görüşü temel bir iman esası olarak belirlediğini aktarır. Berman, Maimonides’in *Şerhu’l-Mişna*’da böyle bir belirleme yapmış olduğunu, ancak *Mişna Tora* adlı bir diğer önemli eserinde Tevrat’la ilgili bu ilkeyi daha farklı bir şekilde sunduğu tespitini yapar. *Mişna Tora*’da “Tevrat’ın tamamının Musa’ya yazdırıldığına” dair ilkenin bulunmadığını belirterek bunun sebebinin araştırır. Neticede, Maimonides’in Talmud’da *Baba Bathra 14b*’de geçen Tevrat’ın son sekiz pasuğunu Yeşu’nun yazdığına dair bir rivayetten yola çıkarak Tevrat’ın hukukî kaideleriyle kıssaları arasında bir ayırım yaptığını savunur. Çünkü Maimonides’e göre Tevrat’ın bu son sekiz pasuğu kıssalarla ilgili olup Yahudi fikhını

4 Aynı türden bir iddiayı daha önce Gulam Haydar Asi dile getirmişti (İslâm’ın Diğer Dinlere Bakışı, çev. İbrahim Hakan Karataş (İstanbul: İnsan Yayınları, 2005)).

ilgilendirmez, dolayısıyla şayet bir peygamberin Tevrat kıssalarına herhangi bir şey eklediğine inanılsa bu kişinin Musa'nın peygamberliğini ve Tevrat'ı inkâr eden biri olarak görülmesi mümkün değildir. Berman, Maimonides'in On Üç İman İlkesi'nin Yahudi emansipasyonuna yani on sekizinci yüzyıl sonuna kadar nasıl görüldüğünü ve Yahudiler arasında nasıl yayıldığını ele alırken, yine çok önemli bir tespitte bulunur. On Üç İman İlkesi'nin daha geniş kitlelere ulaşması için Orta Çağ'da sıklıkla kullanılan *piyyutim* (dini şiirler) türünde yeniden oluşturulmuştur. "Yigdal" ve "Ani Maamin" olarak bilinen iki önemli *piyyutim* versiyonunda yaygınlık kazanan bu ilkeler kısaltılmış ve rahat ezberlenmesi için şiirsel bir biçime sokulmuştur. Ancak Berman, *Şerhu'l-Mişna* ile bu *piyyutim* versiyonları arasında çarpıcı bir karşılaştırma yaparak aralarında tam bir uyum olmadığını ve bazı farklılıkların bulunduğunu belirtir. *Piyyutim* tarzıyla geniş halk kitlelerine ulaşan bu ilkeler, Yahudi dünyasında teolojik olmaktan ziyade didaktik bir tarzda kendine yer bulmuştur. Ancak, Berman'ın son makalesinde de ele aldığı gibi, on sekizinci yüzyılın sonunda emansipasyon hareketiyle Avrupa'da yaşayan Yahudilerin sosyal ve dinî durumlarında büyük değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler Avrupa'daki birçok Yahudi'nin geleneksel inançlarını terk etmesine yol açmıştır. Rabbânî liderler bu yeni durumla baş edebilmek için çeşitli yollar aramışlardır. İşte Berman'a göre Yahudi dünyasında kendine yer bulan On Üç İman İlkesi, bu dönemde Ortodoks bakış açısını tanımlayan bir yapıya bürünerek sınır işaretlerini (*boundary marker*) oluşturmuştur. Yazar, burada daha önceden belirttiği bir görüşünü tekrar ortaya koyar: Yahudiliğe yönelik eleştirel çalışmaların ve meydan okumaların yoğun ve etkili olduğu zaman ve çevrelerde, Tevrat'ın her bir kelimesinin Musa'ya verildiğine ve yazdırıldığına olan inanç kalın çizgilerle çizilmiştir. Ancak Yahudiliğin bu tür sınır çizgilerini çizmek zorunda olmadığı durumlarda bu ilkeye biraz daha esnek yaklaşılmıştır. Dolayısıyla Berman bu bölümde okuyucuya Ortodoks Yahudiliğin sınırlarının aslında On Üç İman İlkesi'nin belirlediğiyle kısıtlı olmadığını düşüncesini vermektedir.

Ortodoks Yahudi dünyasının önemli isimlerinden Alman Rabbi David Zvi Hoffmann (1843-1921) Tevrat tefsirlerinde özellikle Dört Kaynak Hipotezi'nin geçersizliği üzerinde durmuştur. Yaklaşık yüzyıl sonra yine bir Ortodoks Yahudi Rabbi Joshua Berman, Tevrat eleştirisine modern arkeolojik verileri ve antik Yakın Doğu medeniyetlerine ait unsurları kullanarak cevap verdiği bu eserini kaleme almıştır. Eserin genel olarak modern dünyada Ortodoks bir Yahudi'nin Tevrat'la ilgili olarak karşılaştığı meydan okumalara detaylı tahlillerle cevap verdiğini söyleyebilirim. Hatta bu cevapların birçok Ortodoks Yahudi ve inançlı Hıristiyan tarafından oldukça doyurucu görüldüğü, kitap değerlendirmelerinin yapıldığı çeşitli internet sitelerindeki methiyelerden kolaylıkla anlaşılmaktadır. Ancak, yazar eseri iki ana bölüme ayırmak yerine sadece birinci bölüm üzerinde yoğunlaşsa ve burada yer alan Kitâb-ı Mukaddes

Eleştirisi bulgularına verdiği cevapları çeşitlendirse bu eser çok daha bütüncül bir çalışma olabilirdi. Bu bağlamda, Tevrat'ın girişinde verilen hem evrenin hem de insanlığın yaratılışıyla ilgili bilgiler hakkındaki tartışmalar ve Tekvin'de geçen İbrahim, İshak ve Yakup gibi Yahudi atalarıyla ilgili arkeolojik herhangi bir kanıtın bulunmadığı, bunların hayalî kahramanlar ve sonraki dönemlerde teolojik sebeplere dayalı olarak üretilen edebî figürler olduğuna dair görüşler gibi Tevrat'a yönelik ciddi eleştiriler ileri süren diğer akademik çalışmalardan da bahsedip bunlara cevap verebilirdi. Berman'ın, "Tevrat'ın Tanrı katından oluşu" ilkesine inanan bir kişinin bu tür eleştirel faaliyetlerden "korkmasına gerek olmadığını" ikna edici bir şekilde kanıtlamaya çalışmasından ve kitabın sonunda netice olarak ortaya koyduğu bugünkü şekliyle Tevrat'ı benimsediğini ve bu metnin Tanrı'nın vahyi olduğuna inandığını dile getirmesinden, bu eserin akademik dünyadan ziyade Tevrat'ın otantikliğini benimseyen Ortodoks Yahudilere ve Hıristiyanlara yönelik yazıldığı anlaşılmalıdır. Bu durum, az da olsa okuyucu kitlesini sınırlandırmaktadır. Ayrıca, zaman zaman sadece İbranice tabirler kullanılıp bunların açıklamalarının verilmemesi akıcılığı etkilemektedir. Eserin sonuna, İbranice tâbirleri kısa da olsa açıklayan bir sözlüğün eklenmesi çok faydalı olurdu.

Hem bir akademisyen hem de bir Ortodoks rabbi olan Dr. Joshua Berman'ın bu çalışması, geleneksel Yahudilik anlayışı ile akademik anlamda Tevrat üzerine çalışmalar yapan anlayış arasındaki gerilimi göstermesi ve Ortodoks bakış açısından bu gerilime cevap vermesi yönüyle dikkate değer bir eserdir.